

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO 1999 M. LAPKRIČIO 9 D. NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIŲ DARBO SĄLYGŲ ĮSTATYMO 13 STRAIPSNIO 1 DALIES ATITIKIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI“ IR 2006 M. KOVO 28 D. NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIO TEISMO ĮSTATYMO 62 STRAIPSNIO 1 DALIES 2 PUNKTO, 69 STRAIPSNIO 4 DALIES (1996 M. LIEPOS 11 D. REDAKCIJA), LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 11 STRAIPSNIO 3 DALIES (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), 96 STRAIPSNIO 2 DALIES (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI“ NUOSTATŲ IŠAIŠKINIMO

2009 m. sausio 15 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuonio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2009 m. sausio 8 d. apsvaustė pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko Arūno Valinsko prašymą išaiškinti:

– ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ vartojamas teiginys „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti

nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ taikytinas ir išlaidoms, susijusioms su Seimo nario parlamentine veikla;

– ar valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei ir finansinei padėčiai (minimai Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“) įstatymų leidėjas galėtų taip pakeisti teisinį reguliavimą, kad Seimo kadencijos metu įstatymu laikinai galėtų būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje;

– „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) biudžetinis finansavimas būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstitucinis Teismas 1999 m. lapkričio 9 d. konstitucinės justicijos byloje Nr. 15/98 pagal pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Konstitucijos 59 straipsnio 4 daliai, 60 straipsnio 3 daliai, priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 1999, Nr. 96-2739; toliau – ir Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimas).

2. Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime pripažinta, kad Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Konstitucijai.

3. Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. konstitucinės justicijos byloje Nr. 33/03 pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija) nuostata „Ginčijamo teisės akto panaikinimas yra pagrindas priimti sprendimą pradėti teisenai nutraukti“ neprieštarauja Konstitucijos 6 straipsnio 2 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, 110 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, ar Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) nuostata „Kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė, Seimas gali peržiūrėti teismų finansines ir materialines veiklos sąlygas“ ir 96 straipsnio 2 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos

5 straipsnio 2 daliai, 109 straipsnio 2, 3 dalims, 114 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin., 2006, Nr. 36-1292; toliau – ir Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas).

4. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime *inter alia* pripažinta, kad Teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) nuostata „Kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė, Seimas gali peržiūrėti teismų finansines ir materialines veiklos sąlygas“ ir 96 straipsnio 2 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijai.

5. Pareiškėjas – Seimo Pirmininkas prašo Konstitucinį Teismą išaiškinti:

– ar Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime vartojamas teiginys „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ taikytinas ir išlaidoms, susijusioms su Seimo nario parlamentine veikla;

– ar valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei ir finansinei padėčiai (minimai Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime) įstatymų leidėjas galėtų taip pakeisti teisinį reguliavimą, kad Seimo kadencijos metu įstatymu laikinai galėtų būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje;

– „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) biudžetinis finansavimas būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

Šis prašymas Konstituciniame Teisme gautas 2008 m. gruodžio 11 d.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Konstitucinio Teismo įstatyme yra įtvirtinti Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti savo nutarimus (61 straipsnis). Konstitucinis Teismas savo aktuose yra ne kartą konstatavęs, kad jis turi įgaliojimus aiškinti ir kitus savo baigiamuosius aktus.

2. Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimą oficialiai aiškina pagal dalyvavusių byloje asmenų, kitų institucijų ar asmenų, kuriems jis išsiųstas, prašymą, taip pat savo iniciatyva. Pagal Konstitucinio Teismo

įstatymo 60 straipsnio 2 dalį Konstitucinio Teismo pirmininkas gali nurodyti, kad Konstitucinio Teismo nutarimas būtų išsiųstas kitoms institucijoms, pareigūnams ar piliečiams. Pagal Konstitucinio Teismo pirmininko 2004 m. kovo 29 d. įsakymą Nr. 4B-10 „Dėl Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų išsiuntimo“ Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai išsiunčiami *inter alia* Seimo Pirmininkui. Taigi Seimo Pirmininkas pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 1 dalį turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą.

3. Dėl Konstitucinio Teismo nutarimo aiškinimo priimamas sprendimas – atskiras dokumentas (Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 2 dalis).

4. Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų aiškinimo instituto paskirtis – plačiau, išsamiau atskleisti atitinkamų Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujamasi.

5. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad jo nutarimas yra vientisas; Konstitucinio Teismo nutarimoji (rezoliucinė) dalis yra grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais; aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas yra saistomas tiek nutarimo nutarimosios (rezoliucinės), tiek motyvuojamosios dalių turinio; dėl Konstitucinio Teismo nutarimo aiškinimo priimtas sprendimas yra neatskiriamas nuo Konstitucinio Teismo nutarimo.

6. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalį Konstitucinis Teismas privalo aiškinti savo nutarimą, nekeisdamas jo turinio.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad ši Konstitucinio Teismo įstatymo 61 straipsnio 3 dalies nuostata, be kita ko, reiškia, kad aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas, taip pat kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2008 m. liepos 4 d. sprendimai).

Šiame kontekste paminėtina, kad, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies, kurioje nustatyta, jog Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami, formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ reiškia ir tai, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais yra baigiama konstitucinės justicijos byla, t. y. Konstitucinio Teismo

baigiamieji aktai, yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo: Konstitucinio Teismo baigiamieji aktai yra privalomi ir pačiam Konstituciniam Teismui, jie suvaržo Konstitucinį Teismą tuo atžvilgiu, kad jis negali jų pakeisti arba jų peržiūrėti, jeigu tam nėra konstitucinio pagrindo.

Taigi oficialiai aiškinant (pagal byloje dalyvavusių asmenų, kitų institucijų ir asmenų, kuriems Konstitucinio Teismo nutarimas išsiųstas, prašymą, taip pat paties Konstitucinio Teismo iniciatyva) Konstitucinio Teismo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus oficialioji konstitucinė doktrina nėra koreguojama. Oficialiosios konstitucinės doktrinos koregavimas (kuris, be abejo, visada turi būti konstituciškai pagrindžiamas ir eksplicitiškai motyvuojamas atitinkamame Konstitucinio Teismo akte) sietinas su naujų konstitucinės justicijos bylų nagrinėjimu ir naujų Konstitucinio Teismo precedentų sukūrimu jose, bet ne su Konstitucinio Teismo nutarimų, kitų baigiamųjų aktų nuostatų oficialiu aiškinimu (Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2008 m. liepos 4 d. sprendimai).

7. Pažymėtina ir tai, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos vienodumas ir tęstinumas suponuoja būtinybę kiekvieną aiškinamą Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatą aiškinti atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, taip pat į kitas Konstitucijos nuostatas (eksplicitines ir implicitines), susijusias su Konstitucijos nuostata (-omis), kurią (-ias) aiškinant Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte buvo suformuluota atitinkama oficiali konstitucinė doktrininė nuostata. Jokia Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto oficiali konstitucinė doktrininė nuostata negali būti aiškinama izoliuotai, ignoruojant jos prasmines bei sisteminės sąsajas su kitomis oficialiomis konstitucinėmis doktrininėmis nuostatomis, išdėstytomis tame Konstitucinio Teismo nutarime, kitame baigiamajame akte, kituose Konstitucinio Teismo aktuose, taip pat su kitomis Konstitucijos nuostatomis (eksplicitinėmis ir implicitinėmis) (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d., 2007 m. gruodžio 6 d., 2008 m. vasario 1 d., 2008 m. liepos 4 d. sprendimai).

II

1. Konstitucinio Teismo yra prašoma išaiškinti:

– ar Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime vartojamas teiginys „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ taikytinas ir išlaidoms, susijusioms su Seimo nario parlamentine veikla;

– ar valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei ir finansinei padėčiai (minimai Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime) įstatymų leidėjas galėtų taip pakeisti teisinį reguliavimą, kad Seimo kadencijos metu įstatymu laikinai galėtų būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje;

– „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) biudžetinis finansavimas būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

2. Pažymėtina, kad nors pareiškėjo prašymas *inter alia* suformuluotas kaip prašymas išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo teiginys „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ taikytinas ir išlaidoms, susijusioms su Seimo nario parlamentine veikla, taip pat išaiškinti, ar valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei ir finansinei padėčiai (minimai Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime) įstatymų leidėjas galėtų taip pakeisti teisinį reguliavimą, kad Seimo kadencijos metu įstatymu laikinai galėtų būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje, iš prašymo visumos matyti, kad pareiškėjas prašo išaiškinti:

– ar Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostatoje „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ vartojama sąvoka „Seimo nario atlyginimas“ apima ir Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimą;

– ar Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto nuostata „kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis <...> įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes“ reiškia, kad valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai įstatymų leidėjas gali laikinai nustatyti mažesnę Seimo nario atlyginimą negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje.

3. Minėta, kad Konstitucinio Teismo *inter alia* prašoma išaiškinti, „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

Pareiškėjas – Seimo Pirmininkas prašyme nurodo Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d., 2003 m. gruodžio 30 d. ir kituose nutarimuose įtvirtintą oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostata, kad konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais,

būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

Be to, Seimo Pirmininko prašyme pateikiama Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo nuostata, kad esant itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai paprastai turėtų būti peržiūrimas ir mažinamas visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, taip pat įvairių iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamų sričių finansavimas, tačiau nenurodoma, ar būtent šią nuostatą (jos dalį) yra prašoma išaiškinti.

Taigi iš pareiškėjo prašymo nėra aišku, kokios Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos (formuluotės, teiginio ar sąvokos) turinį prašoma išaiškinti.

Pabrėžtina, kad Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime nebuvo tiriama ginčijamo teisinio reguliavimo atitiktis konstituciniam visų asmenų lygybės įstatymui principui ar Konstitucijos 29 straipsniui.

Šis pareiškėjo prašymas traktuotinas kaip prašymas išaiškinti menamo (galbūt būsimo) teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai.

Minėta, kad aiškindamas savo nutarimą Konstitucinis Teismas negali jo turinio aiškinti taip, kad būtų pakeista nutarimo nuostatų prasmė, *inter alia* prasminė elementų, sudarančių nutarimo turinį, visuma, argumentai, motyvai, kuriais grindžiamas tas Konstitucinio Teismo nutarimas, taip pat kad Konstitucinis Teismas negali aiškinti to, ko jis toje konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas prašomas išaiškinti nutarimas, netyrė.

Minėta ir tai, kad prašymo išaiškinti Konstitucinio Teismo nutarimą, kitą baigiamąjį aktą nagrinėjimas nesuponuoja naujos konstitucinės justicijos bylos.

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus Konstitucinis Teismas neaiškina pareiškėjo – Seimo Pirmininko prašymo dalies, kurioje klausiama, „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) biudžetinis finansavimas būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

III

1. Pareiškėjas – Seimo Pirmininkas *inter alia* prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostatoje „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ vartojama sąvoka „Seimo nario atlyginimas“ apima ir Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimą.

2. Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo nuostata, kurią prašo išaiškinti Seimo Pirmininkas, yra Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios

dalies 3 punkto teksto dalis, kurioje konstatuota:

„Seimo nariai yra Tautos atstovai, per kuriuos Tauta vykdo aukščiausią suverenią galią (Konstitucijos 55 straipsnio 1 dalis, 4 straipsnis). Tinkamai vykdyti Tautos atstovų funkcijas Seimo nariai gali tik turėdami Konstitucijoje tiesiogiai įtvirtintas ir garantuotas savo teises bei pareigas, būdami nepriklausomi ir savarankiški. Viena iš svarbiausių Seimo nario nepriklausomos, savarankiškos veiklos garantijų yra tai, kad pagal Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalį Seimo nario darbas, taip pat išlaidos, susijusios su jo parlamentine veikla, atlyginamos iš valstybės biudžeto. Tame pačiame straipsnyje taip pat nustatyta, kad Seimo narys negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus atlyginimą už kūrybinę veiklą. Šios konstitucinės nuostatos suponuoja tai, kad Seimo nario atlyginimas turi būti pakankamo dydžio, mokamas reguliariai, taip pat kad Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje. Toks konstitucinis Seimo nario atlyginimo už darbą reguliavimas nustatytas tam, kad Seimo narys galėtų tinkamai atlikti savo, kaip Tautos atstovo, priedermę.“

3. Konstitucinis Teismas 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime konstitucinę Seimo nario atlyginimo sampratą aiškino interpretuodamas *inter alia* Konstitucijos 60 straipsnį.

Konstitucijos 60 straipsnyje nustatyta:

„Seimo nario pareigos, išskyrus jo pareigas Seime, nesuderinamos su jokiais kitomis pareigomis valstybinėse įstaigose ir organizacijose, taip pat su darbu verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse. Savo įgaliojimų laikui Seimo narys atleidžiamas nuo pareigos atlikti krašto apsaugos tarnybą.

Seimo narys gali būti skiriamas tik Ministru Pirmininku ar ministru.

Seimo nario darbas, taip pat išlaidos, susijusios su jo parlamentine veikla, atlyginamos iš valstybės biudžeto. Seimo narys negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus atlyginimą už kūrybinę veiklą.

Seimo nario pareigas, teises ir veiklos garantijas nustato įstatymas.“

4. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 60 straipsnyje *inter alia* nustatyta, už koki darbą Seimo narys gali gauti atlyginimą:

- už Seimo nario darbą;
- už kūrybinę veiklą.

Pažymėtina ir tai, kad konstitucinę Seimo nario teisę eiti Ministro Pirmininko ar ministro pareigas, įtvirtintą Konstitucijos 60 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgdamas į Konstitucijos 99 straipsnį, Konstitucinis Teismas 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime aiškino kaip suponuojančią ir Seimo nario teisę gauti atlyginimą už Ministro Pirmininko ar ministro pareigų atlikimą.

Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalyje nustatyta ir tai, kad Seimo nariui iš valstybės biudžeto taip pat atlyginamos išlaidos, susijusios su jo parlamentine veikla.

5. Minėta, kad Seimo Pirmininkas prašo Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostatą „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ išaiškinti tuo aspektu, ar vartojama sąvoka „Seimo nario atlyginimas“ apima ir Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimą.

6. Pažymėtina, kad konstitucinės justicijos byloje, kurioje buvo priimtas Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimas, buvo tiriama Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija) atitiktis Konstitucijai. Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio „Atlyginimo dydis ir jo sumažinimas“ 1 dalyje (1996 m. liepos 11 d. redakcija) buvo nustatyta: „Seimo nariui kas mėnesį mokamas Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbiamo praėjusio mėnesio Lietuvos ūkio vidutinio darbo užmokesčio (VDU) trijų dydžių pagrindinis atlyginimas, o Seimo nariui, kuris paskirtas Ministru Pirmininku ar ministru, – vieno VDU dydžio atlyginimas.“

Taigi Konstitucinis Teismas 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime, kurio nuostatą pareiškėjas prašo išaiškinti, Konstitucijos 60 straipsnį ir konstitucinę Seimo nario atlyginimo sampratą interpretavo tiek, kiek tai susiję su Seimo nario gaunamo atlyginimo už darbą reguliavimu, *inter alia* ir tuo atveju, kai Seimo narys eina Ministro Pirmininko ar ministro pareigas.

Pažymėtina ir tai, kad minėtoje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas netyrė tų Seimo narių darbo sąlygų įstatymo nuostatų, *inter alia* įtvirtintų šio įstatymo 16 straipsnyje (1996 m. liepos 11 d. redakcija), kurios buvo skirtos reguliuoti santykiams dėl Seimo nariams skiriamų lėšų išlaidoms, susijusioms su jų parlamentine veikla, atlyginimo.

Taigi darytina išvada, kad Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostata „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ apima tik Seimo nario atlyginimo už darbą sampratą ir negali būti aiškinama kaip apimanti Seimo nario išlaidų, susijusių su jo parlamentine veikla, atlyginimo sampratą.

7. Seimo nario atlyginimo oficialioji konstitucinė doktrina buvo plėtojama ne tik Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime, bet ir kituose Konstitucinio Teismo aktuose, todėl Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos aiškintinos *inter alia* atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą.

8. Konstitucinis Teismas 1999 m. lapkričio 9 d. nutarime yra konstatavęs, kad viena svarbiausių Seimo nario nepriklausomos, savarankiškos veiklos garantijų yra tai, kad pagal Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalį Seimo nario darbas, taip pat išlaidos, susijusios su jo parlamentine veikla, atlyginamos iš valstybės biudžeto.

Taigi ir Seimo nario atlyginimas už darbą, ir Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų

atlyginimas yra svarbūs Seimo nario konstitucinio statuso elementai, traktuotini kaip Seimo nario parlamentinės veiklos garantijos. Konstitucijos 60 straipsnio 4 dalies nuostata „Seimo nario <...> veiklos garantijas nustato įstatymas“ eksplicitiškai įtvirtina Seimo pareigą įstatymuose nustatyti Seimo nario darbo Seime ir kitos parlamentinės veiklos garantijų sistemą.

Seimo nario parlamentinės veiklos garantijų sistema privalo užtikrinti Seimo nariams galimybę visavertiškai vykdyti savo, kaip Tautos atstovų, konstitucinę priedermę. Tai nustatydamas, įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos normų ir principų; jis *inter alia* negali nustatyti tokių garantijų, kurios nepagrįstai privilegijuotų Seimo narius, nes taip būtų nepaisoma Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalies reikalavimo, kad žmogui negalima teikti privilegijų dėl jo socialinės padėties (Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas).

9. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra suformuota plati Seimo nario atlyginimo oficialioji konstitucinė doktrina:

- Konstitucijoje Seimo narys traktuojamas kaip profesionalus politikas; pagal Konstituciją Seimo nario veikla yra jo nuolatinis darbas, už kurį Seimo nariui mokamas atlyginimas ir kurio tinkamą atlikimą turi užtikrinti atitinkamos socialinės garantijos bei specialios Konstitucijoje ir įstatymuose numatytos parlamentinės veiklos garantijos (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 10 d. sprendimas);

- Seimo nario pareigos Seime, už kurias jis gauna atlyginimą, apima tik tas pareigas Seime, kurias gali užimti tik Seimo narys, taip pat tokias pareigas tarparlamentinėse ir kitose tarptautinėse institucijose, kurias įmanoma užimti tik būnant Seimo nariu (Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas);

- Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalies nuostatos suponuoja ir tai, kad Seimo nario atlyginimas turi būti pakankamo dydžio, mokamas reguliariai, ir toks konstitucinis Seimo nario atlyginimo už darbą reguliavimas nustatytas tam, kad Seimo narys galėtų tinkamai atlikti savo, kaip Tautos atstovo, priedermę (Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimas);

- Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalyje vartojama sąvoka „atlyginimas“ – tai konstitucinė sąvoka, ji turi konstitucinį turinį ir negali būti aiškinama remiantis vien tuo, kaip analogiška sąvoka yra apibrėžta įstatymuose ar kituose teisės aktuose (pavyzdžiui, teisės aktuose, reguliuojančiuose darbo arba valstybės tarnybos santykius) (Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas).

10. Aiškindamas Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą Seimo nario teisę gauti atlyginimą už kūrybinę veiklą, Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime pabrėžė, kad kūrybinės veiklos samprata sietina su siekiu sukurti mokslo, technikos, kultūros ar meno kūrinį; vienas iš Seimo nario konstitucinės kūrybinės veiklos laisvės ypatumų yra tas, kad Seimo narys šią laisvę įgyvendina ne kaip darbo, tarnybos ar pan. santykių subjektas; tik už tokią kūrybinę veiklą Seimo narys turi teisę gauti atlyginimą.

Seimo narys įgyvendindamas kūrybinės veiklos laisvę turi paisyti Seimo nario, kaip Tautos atstovo, konstitucinio statuso ir iš jo kylančių teisinių, etinių imperatyvų, *inter alia* vengti viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktų.

11. Aiškinant Seimo nario išlaidų, susijusių su jo parlamentine veikla, konstitucinę sampratą pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime yra konstatavęs, jog pagal Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalį Seimo nario išlaidos, susijusios su jo parlamentine veikla, atlyginamos iš valstybės biudžeto; šios lėšos gali būti naudojamos tik tuo tikslu, kuris nurodytas Konstitucijoje, t. y. Seimo nario parlamentinei veiklai; įstatymų leidėjas turi nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad kiekvienu atveju būtų galima patikrinti, ar šios lėšos naudojamos pagal paskirtį.

Pažymėtina, kad turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį visais atvejais būtų galima vertinti, ar atitinkama veikla, kurios išlaidos atlyginamos iš valstybės biudžeto, laikytina parlamentine veikla, ar tam tikros išlaidos, kurios Seimo nariui yra atlyginamos iš valstybės biudžeto, iš tiesų yra susijusios su Seimo nario parlamentine veikla ir ar jos būtinos parlamentinei veiklai vykdyti.

Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad iš valstybės biudžeto skirtos lėšos Seimo nario išlaidoms, susijusioms su jo parlamentine veikla, atlyginti negali būti traktuojamos kaip lėšos, gaunamos pagal Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalį kaip teisingas apmokėjimas už darbą.

12. Todėl darytina išvada, kad Seimo nario atlyginimo už darbą ir Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimo sampratos negali būti tapatinamos, kiekviena jų turi savarankišką turinį, jos nėra sinonimai ir nė viena iš jų neapima kitos. Vadinasi, Seimo nario atlyginimo už darbą samprata negali apimti išlaidų, susijusių su Seimo nario parlamentine veikla, atlyginimo sampratos.

Taigi išlaidos, susijusios su Seimo nario parlamentine veikla, kurios yra atlyginamos iš valstybės biudžeto, Seimo kadencijos metu gali būti mažinamos, tačiau tai darant neturi būti paneigiama svarbi konstitucinė Seimo nario veiklos garantija – teisė gauti išlaidų, susijusių su jo parlamentine veikla, atlyginimą.

13. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostatoje „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ vartojama sąvoka „Seimo nario atlyginimas“ neapima Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimo.

IV

1. Minėta, kad pareiškėjas – Seimo Pirmininkas *inter alia* prašo išaiškinti, ar Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto nuostata „kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin

sunki ekonominė, finansinė padėtis <...> įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes“ reiškia, kad valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai įstatymų leidėjas gali laikinai nustatyti mažesnę Seimo nario atlyginimą negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje.

2. Pažymėtina, kad Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo nuostata, kurią prašo išaiškinti Seimo Pirmininkas, yra Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto teksto dalis, kurioje konstatuota:

„Teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) nuostata „kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė“ aiškintina kaip reiškianti esminį valstybės ekonominės ir finansinės būklės pakitimą, kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis. Tokiais atvejais valstybės funkcijoms vykdyti ir viešiesiems interesams tenkinti, taigi ir teismų materialiniams bei finansiniams poreikiams užtikrinti, dėl objektyvių priežasčių gali pritrūkti lėšų. Esant tokioms aplinkybėms įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes. Tačiau ir tokiais atvejais įstatymų leidėjas turi išlaikyti pusiausvyrą tarp asmenų, kuriems nustatomas mažiau palankus teisinis reguliavimas, teisių bei teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų, t. y. paisyti proporcingumo principo reikalavimų.

Pažymėtina, kad esant itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai paprastai turėtų būti peržiūrimas ir mažinamas visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, taip pat įvairių iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamų sričių finansavimas. Jeigu būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai nebūtų galima mažinti tik teismų finansavimo, mažinti tik teisėjų atlyginimų, tai reikštų, kad teismai yra nepagrįstai išskiriami iš kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų, o teisėjai – iš kitų asmenų, dalyvaujančių vykdant atitinkamų valstybės valdžios institucijų įgaliojimus. Tokios teismų (teisėjų) išskirtinės padėties įtvirtinimas neatitiktų atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės bei teisingumo imperatyvų reikalavimų.

Kartu pabrėžtina, kad bloginti įstatymų numatytas finansines ir materialines technines teismų veiklos sąlygas, mažinti teisėjų atlyginimą galima tik įstatymu, kad tai daryti galima tik laikinai – kol valstybės ekonominė ir finansinė būklė yra itin sunki; tokiu atlyginimo mažinimu neturi būti sudaroma prielaidų kitoms valstybės valdžios institucijoms, jų pareigūnams pažeisti

teismų nepriklausomumo. Net ir tuo atveju, kai valstybėje susidaro itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, teismų finansavimas, teisėjų atlyginimai negali būti sumažinti taip, kad teismai negalėtų atlikti savo konstitucinės funkcijos ir priedermės – vykdyti teisingumo arba teismų galimybė tai atlikti būtų suvaržyta.“

3. Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime, kuriame yra Seimo Pirmininko prašoma išaiškinti nuostata, *inter alia* buvo tiriama Teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) nuostatos „Kai iš esmės pablogėja valstybės ekonominė ir finansinė būklė, Seimas gali peržiūrėti teismų finansines ir materialines veiklos sąlygas“ ir to paties įstatymo 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), kurioje buvo nustatyta, kad „teisėjo darbo teisme metu draudžiama mažinti teisėjo darbo užmokestį, išskyrus šio įstatymo numatytus atvejus, ar kitas socialines garantijas“, atitiktis Konstitucijai ir jos buvo pripažintos neprieštaraujančiomis Konstitucijai.

4. Teisėjų atlyginimo, kaip svarbaus teisėjų konstitucinio statuso elemento, oficialioji konstitucinė doktrina buvo plėtojama ne tik Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarime, bet ir kituose jo aktuose (*inter alia* 2007 m. spalio 22 d. nutarime, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime). Šiame Konstitucinio Teismo sprendime minėta, kad Konstitucinio Teismo nutarimo nuostatos aiškintinos *inter alia* atsižvelgiant į visą oficialų konstitucinį doktrininį kontekstą, kad teismai – viena iš valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas); teismai vykdo teisminę valdžią, kuri yra visavertė valstybės valdžia.

Apibendrinant konstatuotina, kad Konstitucinio Teismo suformuota teisėjų atlyginimų oficialioji konstitucinė doktrina grindžiama *inter alia* tokiais reikalavimais: teisėjų atlyginimai turi būti nustatomi tik įstatymu; Konstitucija draudžia mažinti teisėjų atlyginimus, išskyrus tuos atvejus, kai valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis, tačiau tai daryti galima tik laikinai ir tik įstatymu, paisant konstitucinio proporcingumo principo, suponuojančio, kad teisėjų atlyginimai negali būti sumažinti taip, kad teismai negalėtų atlikti savo konstitucinės funkcijos ir priedermės – vykdyti teisingumo; tokias teisėjų atlyginimų konstitucines garantijas lemia teisėjų, įgyvendinančių teisminę valdžią, konstitucinis statusas, kurį suponuoja konstitucinė teisingumo vykdymo funkcija.

5. Minėta, kad Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo nuostata, kurią prašo išaiškinti Seimo Pirmininkas, yra minėto nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto teksto dalis, kurioje *inter alia* Konstitucinis Teismas konstatavo ir tai, kad „<...> esant itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai paprastai turėtų būti peržiūrimas ir mažinamas visų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinis finansavimas, taip pat įvairių iš valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų finansuojamų sričių finansavimas. Jeigu būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai nebūtų galima

mažinti tik teismų finansavimo, mažinti tik teisėjų atlyginimų, tai reikštų, kad teismai yra nepagrįstai išskiriami iš kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų, o teisėjai – iš kitų asmenų, dalyvaujančių vykdant atitinkamų valstybės valdžios institucijų įgaliojimus; tokios teismų (teisėjų) išskirtinės padėties įtvirtinimas neatitiktų atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės bei teisingumo imperatyvų reikalavimų.“

6. Pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas. Konstitucijoje įtvirtinta demokratinės teisinės valstybės valdžios sąranga suponuoja *inter alia* valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų lygiavertiškumą.

7. Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, formuodamas Seimo nario konstitucinio statuso doktriną, *inter alia* yra konstatavęs, jog Seimas – Tautos atstovybė. Konstitucinė Seimo, kaip Tautos atstovybės, prigimtis lemia ypatingą jo vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje, jo funkcijas bei įgaliojimus, būtinus funkcijoms vykdyti (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai); Seimas, įgyvendindamas savo konstitucinius įgaliojimus, vykdo klasikines demokratinės teisinės valstybės parlamento funkcijas: leidžia įstatymus (įstatymų leidybos funkcija), vykdo vykdomosios valdžios ir kitų valstybės institucijų (išskyrus teismus) parlamentinę kontrolę (kontrolės funkcija), steigia valstybės institucijas, skiria ir atleidžia jų vadovus bei kitus valstybės pareigūnus (steigiamoji funkcija), tvirtina valstybės biudžetą ir prižiūri, kaip jis vykdomas (biudžetinė funkcija), ir kt. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d., 2004 m. liepos 1 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai).

Šiame Konstitucinio Teismo sprendime minėta, kad vieni svarbiausių Seimo nario konstitucinio statuso elementų yra jo parlamentinės veiklos konstitucinės garantijos, *inter alia* Seimo nario atlyginimas už Seimo nario darbą. Seimo nario parlamentinės veiklos konstitucinės garantijos turi užtikrinti Seimo nariams galimybę visavertiškai vykdyti savo, kaip Tautos atstovų, konstitucinę priedermę; tai nustatydamas, įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos normų ir principų; jis *inter alia* negali nustatyti tokių garantijų, kurios nepagrįstai privilegijuotų Seimo narius, nes tuomet būtų nepaisoma Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalies reikalavimo, kad žmogui negalima teikti privilegijų dėl jo socialinės padėties.

8. Taigi nėra konstitucinių argumentų, leidžiančių teigti, esą Seimo Pirmininko prašoma išaiškinti Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo nuostata gali būti interpretuojama kaip draudžianti, valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, įstatymų leidėjui nustatyti mažesnį Seimo nario atlyginimą negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje. Priešingu atveju Seimas būtų nepagrįstai išskirtas iš kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų, o Seimo nariai būtų nepagrįstai privilegijuojami, taip pažeidžiant iš Konstitucijos kylančius imperatyvus, *inter alia* atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisingumo, Konstitucijos 29 straipsnio

reikalavimus.

Tais atvejais, kai susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai nustatomas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje, turi būti laikomasi tokių reikalavimų: Seimo nario atlyginimas mažinamas įstatymu, tai daroma laikinai (kol valstybės ekonominė, finansinė padėtis yra itin sunki), turi būti paisoma konstitucinio proporcingumo principo, suponuojančio, jog Seimo nario atlyginimas negali būti sumažintas taip, kad Seimo narys negalėtų visavertiškai vykdyti savo, kaip Tautos atstovo, konstitucinės priedermės.

9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto nuostata „kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis <...> įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes“ *inter alia* reiškia, jog valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai įstatymų leidėjas gali laikinai nustatyti mažesnę Seimo nario atlyginimą negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje.

10. Šiame kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjui dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės, finansinės padėties priimant sprendimą mažinti iš valstybės ir savivaldybės biudžetų lėšų finansuojamų institucijų pareigūnų ir kitų valstybės tarnautojų (darbuotojų) atlyginimą už darbą, turi būti įsitikinta, jog valstybės ekonominė, finansinė padėtis iš tiesų yra tokia sunki, kad tai suponuoja būtinybę mažinti minėtų pareigūnų ir valstybės tarnautojų (darbuotojų) atlyginimą už darbą. Taip pat pažymėtina, kad toks atlyginimo už darbą mažinimas turi būti laikinas ir grindžiamas aplinkybėmis, liudijančiomis itin sunkią valstybės ekonominę, finansinę padėtį, kaip antai pajamų į valstybės biudžetą surinkimas yra taip sutrikęs, kad dėl to valstybė nebegali vykdyti savo prisiimtų įsipareigojimų, ir tokia padėtis valstybėje nėra trumpalaikė.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 straipsniu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 61 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies 3 punkto nuostatoje „Seimo kadencijos metu įstatymu negali būti nustatytas mažesnis Seimo nario atlyginimas negu kadencijos pradžioje“ vartojama sąvoka „Seimo nario atlyginimas“ neapima Seimo nario parlamentinės veiklos išlaidų atlyginimo.

2. Išaiškinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies III skyriaus 4 punkto nuostata „kai dėl ypatingų aplinkybių (ekonominės krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) valstybėje susiklosto itin sunki ekonominė, finansinė padėtis <...> įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes“ *inter alia* reiškia, kad valstybėje susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai įstatymų leidėjas gali laikinai nustatyti mažesnę Seimo nario atlyginimą negu nustatytasis Seimo kadencijos pradžioje.

3. Neaiškinti pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko prašymo dalies, kurioje klausiama, „ar būtų pažeistas konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas, kai dėl valstybėje susiklosčiusios itin sunkios ekonominės ir finansinės padėties mažinant vykdomąją valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų biudžetinį finansavimą (valstybės tarnautojų atlyginimus), kitų valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų (pavyzdžiui, Seimo) biudžetinis finansavimas būtų nemažinamas arba mažinamas neproporcingai“.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis